



RAZVOJNE SMERNICE USTANOV IN ORGANIZACIJ SLOVENSKE NARODNE SKUPNOSTI V ITALIJI

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij je začel že pred leti razmišljati o nuji, da bi smiselneje uredili delovanje in posodobili našo organiziranost in je zaradi tega pripravil notranji seminar, s katerim smo analizirali stanje naše organizacije. To je bil tudi povod za obširno notranjo reorganizacijo, ki je danes v svoji zaključni fazi. Živimo v dobi nenehnih sprememb in pomembno je, da se novim izzivom učinkovito in primerno odzovemo. Prepričani smo, da velja enaka dinamika tudi za našo narodno skupnost, ki mora temeljito analizirati svojo sedanjo situacijo in poiskati nove rešitve in inovativne prijeme za nadaljnjo rast in razvoj.

Živimo v času hude ekonomske krize, ki je prizadela ves svet in še posebej gospodarstvo svetovno najbolj razvitih držav. Naša narodna skupnost ni izvzeta iz tega makroekonomskega scenarija: nahaja se v hudi finančni stiski in na obzorju se obetajo še večje preizkušnje. Italijanska vlada nam v naslednjem letu napoveduje krčenje prispevkov za več kot dva milijona evrov. Če bi se taka napoved uresničila, bi bil obstoj celotne naše organiziranosti resnično postavljen pod vprašaj. Rešitev teh finančnih problemov je temeljnega pomena za naše preživetje, saj nam bo omogočila, da živimo, se razvijamo, skratka, da kot narodna skupnost obstajamo še naprej kot subjekt.

Ko govorimo in razmišljamo o naši bodočnosti pa ne smemo krizi navkljub mimo tistih temeljnih vrednot, ki so sestavni del našega čutenja in so pogoj za zdravo rast naše skupnosti. Mislimo tu predvsem na pojem pluralizma, ki je osnova vsakega razvitega družbenega sistema in izhaja iz temeljne potrebe posameznika po svobodi mišljenja in izražanja. Ta potreba je v našem zamejskem prostoru izoblikovala v okviru civilne družbe dve krovni organizaciji, ki sta najmanjši skupni imenovalec in porok za demokratično življenje naše skupnosti. To dokazuje, da pluralizem ni le načelni problem, ni le parola, ampak je konkretna in doživeta potreba našega človeka. Obe krovni organizaciji sta vsebinsko, idejno in tudi statutarno različni. Izhajata iz različnih zgodovinskih okvirov, prav ta raznolikost pa je tudi bogastvo naše organiziranosti. Zato sta krovni organizaciji, ki sicer delujeta na sorodnih področjih, po svoji naravi in delu izrazito komplementarni.

Glede na povedano in zaradi vse težje finančne situacije želimo razčleniti nekaj misli in nakazati nekaj sugestij za razmislek o reorganizaciji naše skupnosti.

Prepričani smo, da se je treba na omenjeni scenarij odzvati na dveh različnih nivojih. Najprej je treba predvideti učinkovito reakcijo na perečo finančno krizo, v kateri se trenutno nahajamo. Ko bo to izrazito krizno obdobje mimo, bomo morali premisliti in udejanjiti temeljito reorganizacijo naše skupnosti.



Odzivi na sedanjo finančno krizo

Ekonomska situacija je zelo kritična in skupnost mora na te izzive reagirati enotno, odgovorno in solidarno. Trdno smo prepričani, da je manjšina tisti subjekt, ki je v prvi vrsti poklican, da si začrta dogovorjeno in splošno sprejeto krizno strategijo. Zato smo razdelili naše organizacije v dejansko že obstoječe operativne sklope, v okviru katerih bo treba poiskati najustreznejše rešitve.

Svet slovenskih organizacij predlaga 5 operativnih sklopov, ki so porazdeljeni na osnovi vlog in specifik, ki jih imajo v okviru našega zamejskega prostora naše organizacije in ustanove:

1. skupne poklicne ustanove in organizacije

Ta sklop vsebuje večje ustanove, ki imajo temeljno vlogo pri širjenju slovenske besede, kulture in identitete v okviru naše narodne skupnosti v Italiji. So izraz naše širše skupnosti in njihovo poslanstvo je biti v službi in zastopati širše interese naše manjšine. Zato smo včeraj člani SSO-ja z osebnimi jamstvi reševali Primorski dnevnik, zato se danes SSO zavzeto zanima za reševanje Slovenskega stalnega gledališča. Prepričani smo, da so te ustanove nadvse pomemben dejavnik naše manjšinske organiziranosti, ki imajo velike razvojne možnosti še zlasti v sodelovanju z ostalimi manjšinskimi dejavniki. Zato je prav, da so članice obeh krovnih organizacij in da so njihovi odbori izraz celotne narodne skupnosti.

Sklop sestavljajo naslednje ustanove:

- Narodna in študijska knjižnica
- Slovensko stalno gledališče
- Slovenski raziskovalni inštitut
- Primorski dnevnik
- Glasbena matica
- Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel

Naj takoj poudarimo, da bi bilo primerno posvetiti večjo medijsko pozornost Benečiji. Primorski dnevnik bi moral ob sodelovanju Novega Matajurja in Doma zaobjeti celotni deželni teritorij.

Pri glasbenem šolstvu ne moremo mimo dejstva, da imamo v zamejstvu dve dinamični šolski strukturi: Glasbena matica in Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel. Prva je močno prisotna v Trstu in Benečiji, glasbena šola Emil Komel pa se je uveljavila v goriškem prostoru. Obe šoli naj bi izoblikovali posvetovalni svet za koordinacijo slovenskega glasbenega šolstva v Italiji.



Organizacije tega sklopa so ekonomsko zahtevna postavka. Njihova finančna situacija je zelo dinamična, saj se lahko v relativno kratkem časovnem presledku izrazito spremeni. Zato je potrebno, da je v teh težkih ekonomskih okoliščinah finančna situacija tega sklopa izrazito usklajena.

2. zveze, ki se ukvarjajo z ljubiteljsko dejavnostjo na deželni ali pokrajinski ravni

V ta sklop vključujemo:

- Slovensko prosveto (SP)
- Zvezo slovenskih kulturnih društev (ZSKD)
- Zvezo slovenske katoliške prosvete (ZSKP)
- Zvezo cerkvenih pevskih zborov (ZCPZ TS)
- Združenje cerkvenih pevskih zborov (ZCPZ GO)
- Združenje slovenskih športnih društev v Italiji (ZSŠDI)
- Inštitut za slovensko kulturo
- Slovensko kulturno središče Planika
- Združenje Don Eugenio Blanchini

Ljubiteljske dejavnosti so temeljnega pomena za našo narodno skupnost, saj združujejo veliko število ljudi, ki žrtvujejo svoj prosti čas zato, da krepijo našo kulturno ponudbo in tvorijo tisto živo narodno tkivo, ki nam je pomagalo, da smo se ohranili tudi v najtežjih časih in okoliščinah. Nobena profesionalna struktura si ne bi mogla privoščiti tako številnega kroga sodelavcev, kot jih premorejo društva, ki se ukvarjajo z ljubiteljsko dejavnostjo. Zato je prav, da izkažemo ljubiteljski dejavnosti veliko pozornost.

Krovni organizaciji in zveze najboljše poznajo vsebine, delovanje in finančno situacijo teh društev. Predlagamo, da bi tako Republika Slovenija kot Dežela Furlanija-Juljska krajina podelili nalogo zvezam, da porazdelijo finančna sredstva svojim članicam. Zveze naj bi v okviru krovnih organizacij poskrbele, da izoblikujejo v sodelovanju s članicami krizno strategijo za optimizacijo finančnih potreb, uskladitev vsebin in dejavnosti svojih članic. To bi bila zelo učinkovita oblika racionalizacije, ki bi ohranila specifičnost in samostojnost naše organiziranosti.

3. založbe, mediji in drugi periodični tisk

Slovenska narodna skupnost ima izredno razvejano mrežo založb in medijev, ki so nastale na različnih zgodovinskih in idejnih temeljih kot izraz pluralne družbe in pomenijo bogastvo za celotno narodno skupnost. To so ustanove, ki so izraz ene ali druge krovne organizacije in so primarnega pomena pri širjenju slovenskega jezika in kulture na profesionalni ravni. Pomembno vlogo igrajo tudi kot posredniki kulturnih dobrin med sosednjima narodoma:



- Zadruga Goriška Mohorjeva (tednik Novi glas in otroška revija Pastirček)
- Zadruga Mladika (revija Mladika)
- Zadruga Most (štirinajstdnevnik Dom)
- Založništvo tržaškega tiska
- Zadruga Novi Matajur (tednik Novi Matajur in revija Galeb)

Vse te ustanove so danes nepogrešljive na področjih, ki jih pokrivajo. Potrebno pa bi bilo poiskati sinergije in sodelovanje pri nekaterih projektih, kar se je že izkazalo za koristno (skupna predstavitev na knjižnem sejmu v Ljubljani, teden knjige v Tržaški knjigarni v Trstu), nekatere skupne izdaje itn.

4. organizacije in ustanove, ki delujejo v sklopu obeh krovnih organizacij

Večina naših organizacij je vključena v eno ali drugo krovno organizacijo. Krovni sta zato izraz svojih članic, s katerimi sodelujeta in sooblikujeta kulturno in socialno delovanje naše organiziranosti. To sodelovanje je velika dodana vrednost, saj nam omogoča usklajeno delovanje in učinkovitejšo finančno racionalizacijo. To je zelo pomembno v sedanji težki ekonomski situaciji, ko bo potrebno izoblikovati tudi v tem sklopu učinkovit in dogovorjen krizni načrt.

V ta sklop vključujemo vse ustanove, ki so vključene v posamezno krovno organizacijo. Njihovo delovanje obsega različna področja: kulturo, prosvetno dejavnost, založniško dejavnost, socialne, vzgojne, športne, izobraževalne in druge dejavnosti.

5. ostale organizacije in ustanove

V ta sklop vključujemo vse tiste organizacije, ki se niso vključile v sistem krovnih organizacij, opravljajo pa pomembno vlogo na raznih področjih kulturnega in socialnega življenja naše zamejske narodne skupnosti.

V opisanem pregledu igrata krovni organizaciji bistveno vlogo: skupaj naj pripravita analizo in naj preučita vse možne rešitve tako v okviru naše širše zamejske skupnosti kot tudi znotraj njunega članstva.

—

Gospodarstvo in teritorij zaslužita posebno omembo, saj sta zelo važna resorja za ohranjanje in razvoj našega slovenskega človeka v zamejstvu. Slovensko deželno gospodarsko združenje in



Kmečka zveza jamčita s svojim samostojnim delovanjem interese celotne manjšine in opravljata pomembno koordinacijsko vlogo med našimi pridelovalci, obrtniki in gospodarstveniki.

Slovenci v Italiji imamo na podlagi državnih in meddržavnih pogodb, oz. sporazumov dve ustanovi državnega značaja. To sta šola in radio, oz. televizija.

Ti dve ustanovi nista zasebnega značaja, zato tudi obravnava njih problemov ne spada v ta naš kontekst. Vendar mislimo, da je prav, da tu zelo jasno pribijemo, da ne sme nobena vlada, nobena stranka, nobena sila ti dve naši javni ustanovi krčiti, jima kakorkoli škodovati v vsestranski rasti in želji po razvoju. Tudi nobena državna reforma ne sme v kakršnikoli obliki okrniti življenja in razvoja šole s slovenskim našim jezikom ter slovenskih oddaj v okviru italijanske mreže RAI.

V tej naši pravici so nam jasno ob strani in nas nedvomno odločno ščitijo poleg mednarodnih pogodb tudi italijanska ustava, deželni statut dežele Furlanije-Julijske krajine ter sam zaščitni zakon št. 38/2001.

Reorganizacija naše skupnosti

Slovenska narodna skupnost v Italiji je potrebna temeljite reorganizacije. Našo bogato kulturno, socialno, športno in gospodarsko življenje bomo učinkovito razvijali le, če bomo delovali v toku s časom. Zato je potreben dogovorjen dolgoročni načrt o razvoju naše organiziranosti. Temelj vsakega dobrega načrta pa so objektivne analize stanja in obče sprejeta izhodišča.

Pred nastankom mlade slovenske države je bilo financiranje krovnih organizacij tesno odvisno od stopnje demokracije v naši matični domovini, ki je bila tedaj vključena v Socialistično federativno republiko Jugoslavijo. Samoumevno je, da je bil sistem finančnih podpor s strani tedanje Jugoslavije dobrih štirideset let le enostransko usmerjen. Šele po letu 1991 lahko trdimo, da se je financiranje obeh krovnih organizacij primerno uravnovesilo. Posledice tega zgodovinskega scenarija so seveda prisotne še danes in se odražajo tako v ustroju kot v premoženju obeh krovnih organizacij.

Analiza o stanju naše narodne skupnosti bo morala nujno vzeti v pretres celotno zgodovinsko obdobje, ki je pogojevalo nastanek in razvoj naše narodne skupnosti. Če odpremo poglavje globalne reorganizacije, se ne more zgodovina začeti včeraj – to je leta 1991. Današnja situacija je rezultat vsega povojnega obdobja, zato morajo naše analize seči v sam začetek, v prva povojna leta, ko se je začela oblikovati organiziranost naše zamejske družbe, tako kot jo danes poznamo.

Spregovoriti bomo morali o »družbenem gospodarstvu«, ki je tudi danes prisotno v sicer drugačnih oblikah in je še vedno izraz le enega dela manjšine, čeprav na več področjih pogojuje celotno narodno skupnost. Drugi odprt problem so vrsta nepremičnin, ki moralno sodijo po svojem izvoru in namembnosti v skupno manjšinsko imovino, ne glede na sedanje lastništvo.



Če se teh in drugih tabu tematik ne bomo lotili, bodo izrazi, kot so reforme, sinergije in organiziranost, ostajali na mrtvem tiru. Iskreno in definitivno se moramo soočiti s temi temeljnimi vprašanji, ki resno pogojujejo sodelovanje v našem zamejskem prostoru. Samo tako bomo lahko načrtovali naš bodoči razvoj, ki mora valorizirati naše mlade sile, spodbujati transparentnost v naši organiziranosti in ovrednotiti delovanje naših društev in ustanov. Za vse to pa imata krovni organizaciji neodložljivo odgovornost.

Svet slovenskih organizacij si želi odkritega in konstruktivnega odnosa, da skupaj analiziramo probleme in zapišemo obče sprejeta razvojna izhodišča. To lahko storimo le na temelju odkritega, izčrpnega in vsestransko pozitivnega dialoga, tudi zaradi tega, da bi finančna kriza ne bila le pretveza za kakšno nesprejemljivo željo po preobratu.

Deželno vodstvo SSO je prepričano, da ni tako, ker tako ne more in ne sme biti, če hočemo naši narodni skupnosti v deželi Furlaniji-Juljski krajini dobro, če iskreno želimo njen splošni razvoj in razmah v boljšo bodočnost.

Trst, 13. septembra 2010

SVET SLOVENSkih ORGANIZACIJ
Trst – Gorica – Videm